

פרשת מטות – שני

לא ^(א) וידבר יהוה אל־מֹשֶׁה א ומלִיל יי, עם מֹשֶׁה
לֵאמֹר:

^(ב) נָקַם נִקְמַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל ב אתפּרע, פּרענות בני
מֵאֵת הַמְּדִינִים אַחֵר תֹּאסֹף יִשְׂרָאֵל, מו, מדינאי;
אֶל־עַמִּיד: בּתּר כּיּוּן, תּתפּניש
לעמך.

כִּי־אֶמַּת הַמְּדִינִים: וְלֹא מֵאֵת הַמּוֹאָבִים, שֶׁהַמּוֹאָבִים
נִכְנסוּ לְדַבֵּר מַחְמַת יְרָאָה, שֶׁהָיוּ יֹרְאִים מֵהֶם שֶׁיִּהְיוּ שׁוֹלְלִים
אוֹתָם, שֶׁלֹּא נֶאֱמַר אֶלֶּא (דברים ב): "אֶל־תִּתְּגֹר בָּם לְמַלְחָמָה",
אֲבָל מְדִינִים נִתְּעַבְּרוּ עַל רִיב לֹא לָהֶם. דָּבַר אַחֵר: מִפְּנֵי ב'
פְּרִידוֹת טוֹבוֹת שֵׁשׁ לִי לְהוֹצִיא מֵהֶם: רוֹת הַמּוֹאָבִיָּה וְנַעֲמָה
הַעַמּוֹנִית:

^(ג) וידבר מֹשֶׁה אֶל־הָעָם ג ומלִיל מֹשֶׁה עִם
לֵאמֹר הִחַלְצוּ מֵאֲתֹכֶם עֲמָא לְמִימַר, זְרִיזוּ
אֲנָשִׁים לַצָּבָא וַיְהִיו עַל־
מִדִּין לָתֵת נִקְמַת־יְהוָה בְּמִדִּין:

כִּי־אֶמַּת מֹשֶׁה וְגו': אָךְ־עַל־פִּי שֶׁשָּׁמַע שְׁמִיתָתוֹ
תְּלוּיָה בְּדַבֵּר עֲשֵׂה בְשִׁמְחָה וְלֹא אַחֵר.הִחַלְצוּ: כְּתַרְגוּמוֹ,
לְשׁוֹן חִלּוּצִי צָבָא מְזִינִים.אֲנָשִׁים: צְדִיקִים וְכֵן (שמות טז):
"בְּחֹר־לָנוּ אֲנָשִׁים" וְכֵן (דברים א): "אֲנָשִׁים חֲכָמִים וְנִבְנִים
וַיִּדְעִים".נִקְמַת־ה': שֶׁהָעוֹמֵד כְּנֶגֶד יִשְׂרָאֵל, כָּאִלוֹ עוֹמֵד כְּנֶגֶד
הַקָּדוֹשׁ־בְּרוּךְ־הוּא:

^(ד) אֶלֶף לַמִּטָּה אֶלֶף לַמִּטָּה ד אלפא, לְשִׁבְטָא,
לְכָל־מִטּוֹת יִשְׂרָאֵל תִּשְׁלַחוּ אלפא, לְשִׁבְטָא לְכָל
לַצָּבָא: שְׁבִטָא דִישְׂרָאֵל,
תִּשְׁלַחוּן לְחִילָא.

^(ה) וַיִּמְסְרוּ מֵאֲלֵפֵי יִשְׂרָאֵל ה ואתבחרו מאלפֵיָא
אֶלֶף לַמִּטָּה שְׁנַיִם־עָשָׂר דִישְׂרָאֵל, אלפא
אֶלֶף חִלּוּצִי צָבָא: לְשִׁבְטָא תְרֵי עֶסֶר
אלפִין, מְזִרְזֵי חִילָא.

כִּי־אֶמַּת וַיִּמְסְרוּ: לְהוֹדִיעָךְ שֶׁבָחָן שֶׁל רוֹעֵי יִשְׂרָאֵל כִּמָּה הֵם
חֲבִיבִים עַל יִשְׂרָאֵל: עַד שֶׁלֹּא שָׁמְעוּ בְּמִיתָתוֹ מָה הוּא אוֹמֵר?
(שמות טז): "עוֹד מַעֲט וְסָקְלָנִי" וּמִשְׁשָׁמְעוּ שְׁמִיתָת מֹשֶׁה תְּלוּיָה
בְּנִקְמַת מִדִּין, לֹא רָצוּ לָלֶכֶת עַד שֶׁנִּמְסְרוּ עַל כְּרַחֲן:

^(ו) וַיִּשְׁלַח אֹתָם מֹשֶׁה ו ושלח יתהוון מֹשֶׁה
אֶלֶף לַמִּטָּה לַצָּבָא אֹתָם אלפא
וְאֶת־פִּינְחָס בֶּן־אֶלְעָזָר לְחִילָא: יתהוון וית
הַכֹּהֵן לַצָּבָא וְכָל־יְהוָה הַקֹּדֶשׁ פִּינְחָס בֶּר אלעָזָר
וְחִצְצִרֹת הַתְּרוּעָה בִּידוֹ: קֹדֶשׁא וּחִצְצִרֹת
יבִבְתָא, בִּידִיה.

כִּי־אֶמַּת אֹתָם וְאֶת־פִּינְחָס: מַגִּיד,
שֶׁהִיָּה פִינְחָס שָׁקוּל כְּנֶגֶד כָּלָם. וּמִפְּנֵי מָה הֵלֶךְ פִּינְחָס וְלֹא
הֵלֶךְ אֶלְעָזָר? אָמַר הַקָּדוֹשׁ־בְּרוּךְ־הוּא: מִי שֶׁהִתְחִיל בַּמִּצְוָה,
שֶׁהָרַג כְּזָבִי בֶּת צוּר, יִגְמַר. דָּבַר אַחֵר: שֶׁהֵלֶךְ לְנִקְם נִקְמַת
יוֹסֵף אָבִי אֱמוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית לד): "וְהַמְּדִינִים מָכְרוּ אֹתוֹ"
(סוטה מ) וּמִנִּין שֶׁהִיָּתָה אֱמוֹ שֶׁל פִּינְחָס מִשָּׁל יוֹסֵף? שֶׁנֶּאֱמַר
(שמות ו): "מִבְּנוֹת פּוּטִיאל" מְזַרַע יִתְרוֹ שִׁפְטָם עֲגָלִים לַעֲבֹדֶת
אֱלִילִים וּמְזַרַע יוֹסֵף שִׁפְטָפֹט בִּיצְרוּ. דָּבַר אַחֵר: שֶׁהִיָּה מְשׁוּחַ
מַלְחָמָה.וְכָל־יְהוָה הַקֹּדֶשׁ: זֶה הָאָרוֹן וְהַצִּיץ, שֶׁהִיָּה בַלְעָם עִמָּהֶם
וּמִפְּרִיחַ מַלְכֵי מִדִּין בְּכַשְׁפִּים וְהוּא עֲצָמוֹ פּוֹרַח עִמָּהֶם, הִרְאָה
לָהֶם אֵת הַצִּיץ שֶׁהִשֵּׁם חֲקוּק בּוֹ וְהֵם נוֹפְלִים, לִכְךָ נֶאֱמַר:
"עַל־חֲלָלִיהֶם" בְּמַלְכֵי מִדִּין, שֶׁנוֹפְלִים עַל הַחֲלָלִים מִן
הָאוֹיֵר וְכֵן בְּבַלְעָם כְּתִיב: "אֶל־חֲלָלִיהֶם" (בספר יהושע יג): בִּידוֹ:
בְּרִשׁוֹתוֹ; וְכֵן (במדבר כא): "וַיִּקַּח אֶת־כָּל־אַרְצוֹ מִיָּדוֹ":

^(ז) וַיִּצְבְּאוּ עַל־מִדִּין בְּאֶשֶׁר ו ואתחילו, עַל מִדִּין,
צוּהַ יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה וַיַּהֲרֹגוּ כִּמָּא דְּפָקִיד יי, ית
כָּל־זָכָר: מֹשֶׁה; וקטלו, כָּל
דְּכוּרָא.

^(ח) וְאֶת־מַלְכֵי מִדִּין הָרְגוּ ח וית מלכי מדין קטלו
עַל־חֲלָלִיהֶם אֶת־אֹיֵי וְאֶת־
רָקֹם וְאֶת־צוּר וְאֶת־חֹר
וְאֶת־רַבֵּעַ חֲמִשֶּׁת מַלְכֵי
מִדִּין וְאֵת בַּלְעָם בֶּן־בְּעוֹר
הָרְגוּ בַּחֶרֶב:

כִּי־אֶמַּת חֲמִשֶּׁת מַלְכֵי מִדִּין: וְכִי אֵינִי רוֹאֶה שֶׁחֲמִשָּׁה מְנָה
הַכְּתוּב. לָמָּה הִזְקַק לוֹמַר "חֲמִשָּׁת"? אֶלֶּא לְלַמֶּדְךָ, שֶׁשְׁוֹ
כָּלָם בַּעֲצָה וְהִשְׁווּ כָּלָם בַּפְּרַעְנוֹת. בַּלְעָם הֵלֶךְ שָׁם לְטַל שְׂכָר
עֲשָׂרִים וָאַרְבָּעָה אֶלֶף שֶׁהִפִּיל מִיִּשְׂרָאֵל בַּעֲצָתוֹ.(ספרי) וַיִּצָּא
מִמִּדִּין לִקְרֹאת יִשְׂרָאֵל וּמִשִּׁיאָן עֲצָה רָעָה. אָמַר לָהֶם: אִם
כִּשְׁהִייתֶם שָׂשִׁים רְבוּא לֹא יִכְלֹתֶם לָהֶם, וְעַכְשָׁו בִּי"ב אֶלֶף
אֹתָם בָּאִים לְהִלָּחֵם?! נִתְּנוּ לוֹ שְׂכָרוֹ מִשָּׁלָם וְלֹא קִפְחוּהוּ.
בַּחֶרֶב: הוּא בָּא עַל יִשְׂרָאֵל וְהִחֲלִיף אֲמָנוּתוֹ בְּאֲמָנוּתָם, שֶׁאֵין
נוֹשְׁעִים אֶלֶּא בַּפִּיָּהֶם עַל־יְדֵי תַּפְלָה וּבִקְשָׁה, וּבָא הוּא וְתַפְשׁ
אֲמָנוּתָם לְקַלֵּלָם בְּפִיו, אִף הֵם בָּאוּ עָלָיו וְהִחֲלִיפוּ אֲמָנוּתָם
בְּאֲמָנוּת הָאֲמוֹת, שֶׁבָּאִין בַּחֶרֶב, שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית כז): "וְעַל־
חֶרֶבָּךְ תַּחֲיָה":

^(ט) וַיָּשָׁבוּ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־ ט ושבו בני ישראל ית
נָשֵׁי מִדִּין וְאֶת־טַפָּם וְאֵת נְשֵׁי מִדִּין, וית טפלהון;
כָּל־בְּהֵמָתָם וְאֶת־כָּל־ וית כל בעירהון וית
מִקְנֵהֶם וְאֶת־כָּל־חִילָם כָּל גִּיתִיהוון וית כל
בְּזוֹו: נכסיהון, בְּזוּ.

^(י) וְאֵת כָּל־עֲרִיהֶם י וית כל קרויהון
בְּמוֹשְׁבָתָם וְאֵת כָּל־ בְּמוֹתבניהון, וית כל
טִירָתָם שָׂרְפוּ בָּאֵשׁ: בֵּית סגדתהון אוקידו,
בְּנוּרָא.

כִּי־אֶמַּת טִירָתָם: מְקוֹם פְּלִטְרִין שְׁלָהֶם, שֶׁהוּא לְשׁוֹן מוֹשֵׁב
כְּמָרִים יוֹדְעֵי חֲקִיָּהֶם. דָּבַר אַחֵר: לְשׁוֹן מוֹשֵׁב שְׂרִיָּהֶם, כְּמוֹ
שֶׁמִּתְרַגֵּם "סְרִנִי פְּלִשְׁתִּים" טוֹרְנֵי פְּלִשְׁתָּאִי:

^(יא) וַיִּקְחוּ אֶת־כָּל־הַשָּׁלָל יא ושבו, ית כל עדאה,
וְאֵת כָּל־הַמִּלְקוֹחַ בָּאָדָם וִית, כל דְּבִרְתָא
וּבְבִהְמָה: בְּאֲנָשָׁא, וּבְבַעֲרָא.

כִּי־אֶמַּת וַיִּקְחוּ אֶת־כָּל־הַשָּׁלָל וְגו': מַגִּיד, שֶׁהָיוּ כְּשָׂרִים וְצְדִיקִים,
וְלֹא נִחַשְׁדּוּ עַל הַגָּזֹל לְשַׁלַּח יָד בַּבִּזָּה שֶׁלֹּא בְּרִשְׁוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר:
"אֶת־כָּל־הַשָּׁלָל וְגו'", וְעַלִּיהֶם מִפְּרָשׁ בַּקְּבָלָה "שְׁנִיךָ כְּעֹדֵר
הָרַחֲלִים וְגו'", אִף אֲנָשֵׁי הַמַּלְחָמָה שֶׁבָּךְ כָּלָם צְדִיקִים.
שָׁלָל: הֵן מִטְּלָטְלִין שֶׁל מַלְבוּשׁ וְתַכְשִׁיטִין. "בְּזו" הוּא בִּזְת
מִטְּלָטְלִין, שֶׁאֵינֶם תַּכְשִׁיטִין.מִלְקוֹחַ: אָדָם וּבִהְמָה. וּבְמִקְוֹם
שֶׁכְּתוּב "שְׂבִי" אֲצֵל "מִלְקוֹחַ": "שְׂבִי" בָּאָדָם, "וּמִלְקוֹחַ"
בְּבִהְמָה:

^(יב) וַיָּבֹאוּ אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־ יב ואיתיאו לות משה
אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וְאֶל־עֲדַת וְלוֹת אלעָזָר כְּהֵנָא
בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־הַשְּׂבִי וְלוֹת כְּנִשְׁתָא דְּבְנֵי
וְאֶת־הַמִּלְקוֹחַ וְאֶת־הַשָּׁלָל יִשְׂרָאֵל, ית שְׁבִיָא וית
אֶל־הַמַּחֲנֶה דְּבִרְתָא וית עדאה
מוֹאָב אֲשֶׁר עַל־יַרְדֵּן יִרְחוּ: לְמִשְׁרִיתָא: לְמִיִּשְׁרָא
דְּמוֹאָב, דְּעַל יַרְדֵּנָא
דִּירְיָחוּ.